

МЕТОД ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

УДК 373.211.24 “312” (045)

Лілія Онофрійчук, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедри
дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

МЕТОД ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкрито погляди сучасних психолого-педагогічних досліджень щодо вимог до професійної діяльності та особистості вихователя дітей дошкільного віку на сучасному етапі розвитку суспільства. Означено вимоги до особистості сучасного вихователя, необхідність формування професійної компетентності та майстерності в процесі навчання у вищому навчальному закладі. Акцентовано увагу на компоненти, які повинні бути основою педагогічної діяльності сучасного вихователя дітей дошкільного віку.

Ключові слова: вихователь дітей дошкільного віку, дошкільник, підготовка, педагогічна діяльність, педагогічна майстерність, особистісні якості вихователя.

Лит. 7.

Лилия Онофрийчук, кандидат педагогических наук, доцент, кафедры
дошкольной педагогики, психологии и профессиональных методик
Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии

МЕТОД ПРОЕКТОВ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В статье раскрыты взгляды современных психолого-педагогических исследований относительно требований к профессиональной деятельности и личности воспитателя детей дошкольного возраста на современном этапе развития общества. Отмечено требования к личности современного воспитателя, необходимость формирования профессиональной компетентности и мастерства в процессе обучения в высшем учебном заведении. Акцентировано внимание на компоненты, которые должны быть основой педагогической деятельности современного воспитателя детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: воспитатель детей дошкольного возраста, дошкольник, подготовка, педагогическая деятельность, педагогическое мастерство, личностные качества воспитателя.

Liliya Onofriychuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Pre-school Pedagogy, Psychology and Professional Methods Department
Khmelnitskiy Humanitarian-Pedagogical Academy

THE METHOD OF PROJECT IN THE PROCESS OF PREPARING THE FUTURE EDUCATORS OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

The article reveals the views of the contemporary psychological and educational researches on the requirements of professional activity and the teacher's personality of preschool children in the modern society.

It is argued that the profession of educator belongs to creative activities, since the professional activity of any teacher is aimed at the education of the unique personality. The attention is drawn to the significance of the profession of educator of preschool children in the studies of H. Belenkoy, L. Zahorodnyi, O. Kononko, V. Kuz, T. Pominanskoy, S. Titarenko. The modern educator is considered as a qualified specialist, who is working in the system of pre-school education, has pedagogical technologies, that meet new social goals and the level of development of the science of the child. The requirements of the personality of the modern educator of preschool age children are specified and the characteristics of the educational activities of the educator were identified by O. Shcherbakov (the information, development, orientation, mobilization, research, constructive, organizational and communicative ones).

The article follows the necessity of the formation of professional competence and skill in the process of studying at the higher educational institution, since the profession of educator is not easy and exhausting, demands to spend a lot of time and efforts in order to organize a new creative, entertaining educational process with preschoolers. It is noted that the highest expression of the pedagogical skills of the modern educator is the pedagogical cycle, that is, the observance of a sense of measure in relations with children, understanding of children, the choice of optimal means of influencing them in a particular situations. The emphasis is on the components that should be the basis of the pedagogical activity of the modern educator of preschool children, which is the main is the pedagogical tact, also the features of the pedagogical tact were singled by V. Yahupov.

Keywords: an educator of preschool children, a preschool child, training, the pedagogical activity, the pedagogical skills, the personal qualities of the teacher.

Постановка проблеми. Сучасний вихователь – це кваліфікований фахівець, який працює в системі дошкільної освіти, володіє педагогічними технологіями, що відповідають новим суспільним цілям та рівню розвитку науки про дитину. Тому, враховуючи тенденції сьогодення, варто переосмислити традиційні функції педагогічної діяльності, реалізувати прогресивні ідеї в розвитку дошкільної освіти та підготовки вихователів дітей дошкільного віку.

Як засвідчує аналіз педагогічної діяльності, сьогодні вихователі не готові до того, що сучасні дошкільники потребують самостійності, як умови розвитку і свободи вибору, як його джерела. Навчальна взаємодія з ними повинна будуватись лише на засадах ділового партнерства, взаємодовіри і поваги. Саме цим і зумовлена низка вимог до вихователів на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз особливостей підготовки майбутніх вихователів та осмислення процесів, специфічних для України, висвітлено в працях Л. Артемової, А. Богуш, Г. Беленької, Л. Зданевич, О. Кононко, К. Крутій, В. Майбороди, Л. Пісоцької, О. Проскури, М. Собчинської та ін. Сутність, структура та зміст професійно-педагогічної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку стали предметом досліджень Г. Беленької, Н. Глузман, Л. Карпової, М. Машовець, О. Мороз та ін. Ці дослідження забезпечують можливість розглянути вимоги до професійного становлення майбутнього вихователя в умовах сучасного суспільства.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні сучасних психолого-педагогічних вимог до професійної діяльності та особистості вихователів дітей дошкільного віку на сучасному етапі розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні діти дошкільного віку живуть у динамічному середовищі, яке постійно розвивається. Їхніми характерними рисами стають висока емоційна чутливість, розумова активність і обізнаність у більшості доступних сфер оточуючої дійсності; неврівноваженість нервової системи; незадовільний стан здоров'я, відмінності у ціннісних орієнтаціях. Тому сьогодні вкрай необхідно привести у відповідність до нових стандартів розвитку дитини професійну діяльність діючих вихователів дітей дошкільного віку, сформуванню їхню готовність до реалізації завдань креативного, творчого розвитку сучасного дошкільника. Зважаючи на те, що

дошкільна освіта сьогодні значно відрізняється від тієї, яка була в нашій країні 10 – 15 років тому, сучасний вихователь повинен вміти працювати в умовах соціуму, котрий стрімко змінюється; розуміти, що тільки високий професіоналізм і творчість, ініціативність допоможе знайти місце і самореалізуватися в педагогічній професії.

Професія вихователя належить до творчих видів діяльності, оскільки професійна діяльність будь-якого педагога спрямовується на виховання унікальної, неповторної особистості. Вихователь – це фахівець, який сьогодні працює в системі дошкільної освіти, володіє педагогічними технологіями, що відповідають новим суспільним цілям та рівню розвитку науки про дитину.

Звертаючи увагу на значущість професії вихователя В. Кузь наголошував, що кожен вихователь має бути педагогом-дослідником, оратором, повинен майстерно володіти словом та найновішими виховними інформаційними технологіями [3, 7].

Сучасний вихователь, на думку О. Кононко, це передусім педагог-новатор, який відчуває нові життєві тенденції, тримає руку на пульсі часу, добре орієнтується у пріоритетах сучасності, спрямований на майбутнє, творчо ставиться до своєї професійної діяльності. Саме такий вихователь "...дивиться на освіту як на процес розширення можливостей компетентного вибору дитиною змісту, місця, тривалості, партнерів, матеріалів для своїх занять; створення умов для її саморозвитку, прояву сутнісних сил; пошук педагогічних технологій побудови розвивального способу життя дошкільника; формування в нього основ особистісної культури; створення виховного середовища" [4, 6].

Зуважимо, що вихователі, які досягають найвищого новаторського рівня педагогічної майстерності, сприймають свою професію як хобі й отримують від неї задоволення. Це – достатньо вагомий аргумент для саморозвитку кожного педагога, який повинен вміти працювати в умовах ринку, розуміти що тільки високий професіоналізм, творчість, ініціатива допоможуть йому знайти своє місце та самореалізуватися в професії.

Г. Беленька у своєму дослідженні зазначає, що у процесі професійної підготовки вихователів дітей дошкільного віку важливого значення набуває формування професійної компетентності як реалізованої здатності особистості вирішувати задачі професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що

поєднується з вимогливістю, емпатією та комунікативністю. До основних вимог професійної компетентності вихователя дітей дошкільного віку у контексті потреб сучасного дошкільника дослідниця відносить такі, як: розвинені морально-вольові якості, змістовна обізнаність у доступних для дитини дошкільного віку галузях життя, уміння доцільно організувати виховання і навчання дитини, зважаючи на її індивідуальні особливості [1].

Розглядаючи основні особистісні якості, необхідні в професійній діяльності сучасного вихователя дітей дошкільного віку Т. Поніманська, звертає увагу на здатність до рефлексії і контролю результатів педагогічної діяльності; співробітництво з дитиною на засадах гуманізму, розвиток її особистості; здатність до емоційної і моральної підтримки дитини; прагнення до емоційної близькості у спілкуванні з нею, спрямування на психологічний комфорт і своєчасний розвиток особистості; бажання поповнювати знання, займатися самонавчанням і самовихованням для вдосконалення своєї педагогічної майстерності; здатність виявляти і враховувати у вихованні інтереси дітей та їхнє право на повагу [6, 131].

Поряд з високими моральними якостями, глибокими знаннями методики навчально-виховної роботи і психологічних особливостей дітей дошкільного віку вихователі повинен мати комплекс професійно важливих психологічних якостей, які визначають його педагогічну майстерність. Яку І. Зязюн розглядає як комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [5]. Критеріями педагогічної майстерності визначає гуманність, науковість, педагогічну доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність та творчість вихователя.

Сучасний вихователі – це двічі майстер, тому що, по-перше, – це відмінний знавець психології особистості дошкільника і того, чого його слід навчити, а по-друге, – це людина, яка володіє способами виховання і навчання. Педагогічну майстерність вихователя слід розглядати як прояв його “Я” в професії, як самореалізацію особистості в педагогічній діяльності, яка покликана сприяти гармонійному і максимальному саморозвитку особистості дитини дошкільного віку, зазначають Л. Загородня та С. Тітаренко [2].

Найвищим виявом педагогічної майстерності сучасного вихователя є педагогічний такт, тобто дотримання почуття міри у відносинах з вихованцями, розуміння вихованців, вибір оптимальних засобів впливу на них у конкретній

ситуації [5, 214]. До основних ознак педагогічного такту В. Ягупов відносить: людяність без зарозумілості; вимогливість без брутальності та придирицтва; педагогічний вплив без приниження особистої гідності вихованця, наказів, навіювань, попереджень; уміння давати розпорядження, вказівки та прохання без зухвалості та зарозумілості; вміння слухати співрозмовника, не виявляючи байдужості; урівноваженість, самовладання і діловий тон спілкування без драгітливості та сухості; простота в спілкуванні без фамільярності, панібратства, та показухи; принциповість і наполегливість без упертості; уважність, чутливість і емпатійність без їх підкреслення; гумор без насмішки; скромність без удаваності [7].

Основою педагогічної діяльності сучасного вихователя дітей дошкільного віку О. Щербаков вважає наступні компоненти: інформаційний – базується на глибокому і вільному володінні навчальним матеріалом, методами і прийомами його викладання та ін.; розвиваючий – відображає єдність навчання, виховання і розвитку, забезпечує управління основними компонентами діяльності вихованця (мислительний, емоційний, вольовий компоненти); орієнтаційний – формує у дітей ідеї та ідеали, мотиви поведінки і соціальні дії; мобілізаційний – активізує знання і життєвий досвід з метою формування у дошкільників пізнавальної самостійності; дослідницький – вихователі повинен бути творцем, дослідником; конструктивний – у своїй професійній діяльності вихователю доводиться обирати і компонувати навчальний матеріал відповідно до вікових та індивідуальних особливостей і можливостей дітей; планувати і будувати педагогічний процес, структуру власних дій і дій дошкільників; організаторський – включення вихованців до різних видів діяльності, організація дітей; комунікативний – співпраця і спілкування з іншими людьми (вихованцями, батьками, іншими педагогами) [9, 357].

Професія вихователя дітей дошкільного віку – не проста і виснажлива, адже вихователю потрібно затратити багато часу і зусиль для того, щоб організувати новий творчий, захопливий освітній процес із дошкільниками. Педагог кожного дня застосовує свою творчу уяву і фантазію, даруючи цікаві нові ідеї вихованцям. Вихователі – це центральна фігура в дошкільному навчальному закладі, тому не даремно кажуть: який вихователі, такі в нього й діти. Від того, наскільки педагог критично підходить до аналізу своєї роботи, використовує новинки психолого-педагогічної науки та практики, передовий досвід, шукає нові

МЕТОД ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

методи та прийоми навчально-виховної роботи з дітьми, дбає про свій інтелект і культурний розвиток, залежить рівень розвитку та вихованості його вихованців.

Варто зауважити, вища педагогічна школа повинна забезпечити підготовку вихователя відповідно до вимог сучасності, здатного до творчої реалізації різноманітних освітніх завдань та програм, формування активної, креативної, компетентної, самодостатньої особистості дитини дошкільного віку. Виконанню цього завдання підпорядкована вся система підготовки фахівців у вищому навчальному закладі, що формує професійну майстерність майбутнього фахівця у галузі дошкільної освіти. Адже людина, яка прагне стати вихователем, повинна не лише набувати професійних знань, а й виховувати власний характер, інтелектуально й емоційно розвиватися.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. Таким чином, щоб відповідати сучасним вимогам професії вихователя дітей дошкільного віку й гарантувати високу якість навчально-виховного процесу ДНЗ, майбутній фахівець дошкільної освіти має прагнути стати справжнім професіоналом, майстром своєї справи, досягти вершин педагогічної майстерності. Тому основними напрямками професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільної освіти у ВНЗ мають бути, по-перше, самовизначення педагога у світовій і національних культурах, у тому числі й педагогічній; по-друге, вироблення на цій основі соціально-професійної компетентності.

Перспективні розробки в цьому напрямі ми вбачаємо в подальшому вивченні шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. *Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання: монографія* / Г. В. Беленька. – К.: Світич, 2006. – 304 с.
2. Загородня Л. П. *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу: навч. посіб.* / Л. П. Загородня, С. А. Титаренко. – 2-ге вид. – Суми: Університетська книга, 2010. – 319 с.
3. Кузь В. Г. *Готуємо сільського вчителя-вихователя* / В.Г. Кузь // *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного*

університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Н.С.Побірченко (гол. ред.) [та ін.]. – К.: *Наук. світ*, 2002. – С. 6–13.

4. *Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі”* / [Кононко О. Л., Плохій З.П., Гончаренко А.М. та ін.]; під ред. О. Л. Кононко. – К.: *Світич*, 2009. – 208 с.

5. *Педагогічна майстерність: підручник* / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. – К.: *Вища шк.*, 1997. – 349 с.

6. *Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів* / Т. І. Поніманська. – К.: *Академ-видав*, 2006. – 456 с.

7. *Ягунов В. В. Педагогіка: навч. посібник* / В. В. Ягунов. – К.: *Либідь*, 2002. – 560 с.

REFERENCES

1. Bieliienka, H.V. (2006). *Vykhovatel ditei doshkilnoho viku: stanovlennia fakhivtsia v umovakh navchannia* [Teacher of preschool children: professional formation in a learning environment]. Kyiv: Svitych, 304 p. [in Ukrainian].
2. Zahorodnia, L. P. & Titarenko, S. A. (2010). *Pedahohichna maisternist vykhovatelja doshkilnoho zakladu* [Pedagogical mastery of a teacher in the preschool institution]. Sumy: Universytetska knyha, 319 p. [in Ukrainian].
3. Kuz, V. H. (2002). *Hotuiemo silskoho vchytelja-vykhovatelja* [We are preparing a village teacher]. The psychological and pedagogical problems of the rural school. A collection of scientific works of Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University. Kyiv: Nauk. svit, pp. 6–13. [in Ukrainian].
4. Kononko, O. L., Plokhii, Z.P. & Honcharenko, A.M. et al. (2009). *Metodychni aspekty realizatsii Bazovoi prohramy rozvytku dytyny doshkilnoho viku “Ja u Sviti”* [Methodological aspects of the implementation of the basic program of development of a child of preschool age “I in the World”]. Kyiv: Svitych, 208 p. [in Ukrainian].
5. Ziaziun, I.A., Kramushchenko, L.V. & Kryvonos, I.F. et al. (1997). *Pedahohichna maisternist* [The Pedagogical skills]. Kyiv: Vyshcha shk., 349 p. [in Ukrainian].
6. Ponimanska, T.I. (2006). *Doshkilna pedahohika* [The Preschool pedagogy]. Kyiv: Akadem-vydav, 456 p. [in Ukrainian].
7. Yahupov, V.V. (2002). *Pedahohika* [The Pedagogy]. Kyiv: Lybid, 560 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017